

RÖPORTAJ

Namık Kemal Behramoğlu: "Çanta dolusu parayla geldiler"

Neşe DÜZEL/ 17.5.1999 /Radikal

- Kaç yıl savcılık yaptınız?

- On yıl.

- Türkiye'de savcılık yapmanın diğer ülkelerde rastlanmayan zorlukları var mıdır?

- Yasaya göre savcıların yetkileri, hiçbir devlet memurunda yok; ama pratikte bu yetkileri korkmadan kullanan savcı çok az. Bu yetkileri kullananları ya vurdular, öldürdüler; ya küstürdüler ya da istifa ettirdiler.

- Bir savcı niye yetkilerini kullanmaya korkar?

- Üç beş bin nüfuslu bir yere tayin edilen bir cumhuriyet savcısı, orada hem siyasi partilerin ilçe başkanlarının hem de kaymakamın baskısı altındadır. Türkiye'de yargı hiçbir dönemde bağımsız olamadı ki. Olsun diye mücadeleler verildi o kadar.

- Yargı kime bağımlı peki?

- Bizdeki sistem kuvvetler ayrılığı prensibini kabul etmiş. Yasama yani 'Millet Meclisi', yürütme yani 'hükümet ile idare' ve de 'yargı'. Anayasa, 'Yargının bağımsızlığına dokunulamaz' diyor; ama hayatın içinde böyle değil. Yürütme yargıyı etkiliyor, her türlü faaliyetine zorluk çıkarıyor. Yargı yürütmenin yani 'siyasilerin ve bürokratların' yönlendirdiği bir yargı oluyor. Bir içişleri bakanı, kendini yargının üstünde görüyor ve yargıya istediği delilleri vermiyor. Susurluk olayı ortada. Bir türlü sonuçlanmıyor işte.

- Niye sonuçlanmıyor sizce?

- Çünkü hükümetiyle, devlet daireleriyle, bürokrasiyle yürütme giriyor işin içine. Yargıya müdahale edilmeseydi, Susurluk olayını Susurluk'taki bir cumhuriyet savcısı tek başına şakır şakır çözerdi. Ama yargı bağımsız olmadan bu ülkede Susurluk gibi olaylar çözülmaz; devletin içindeki çeteler delilleri, silahları kaybediyorlar. Bir de tabii gazeteci Metin Göktepe'nin öldürülmesi gibi olaylar var. Mesela bu polislerin işlediği suç, adli suçtur. Derhal tutuklanmaları gerekirdi. Ama daha olay olduğunda, "Bu işi de, yargıyı bağımsız olmaktan çıkararak Memur Muhakemat Kanunu'na sokacaklar ve bu işi bitirecekler" demiştim.

- Peki, siz savcıyken, kendi aranızda hukuk sistemindeki bu sakatlıkları tartışmıydınız?

- Arkadaşlar alınmasın; ama okuyan hâkim, savcı sayısı çok az. Günlük gazete bile okumuyorlar. 'Vaktimiz yok' diyorlar. Okuyan az olduğu zaman tartışan da az oluyor tabii.

- Savcı, iddianame hazırlarken hangi kıstaslarla hareket eder?

Bu, olayın niteliğine bağlı. Bugün cumhuriyet savcılarını örgütlerle ilgili davalar açıyorlar. O davaların mutfağı, Terörle Mücadele Şubesi midir? Bu şubede polisler ifadeleri alırlar. Nasıl alırlar, bilinmez; çünkü avukat bulundurulmaz Ayrıca ben dâhil, cumhuriyet savcılarının haklarında dava açmak zorunda oldukları örgütlerin gelişimini, yapısını sorun; hiçbiri doğru dürüst bilgiye sahip değildir.

- Bu durumda iddianameler, çok mu gelişigüzel hazırlanıyor?

- Ee, polisten evrak geliyor. Savcı bu ifadelerle iddianameyi hazırlıyor.

- Yargıtay Başsavcısı'nın Fazilet Partisi hakkındaki iddianamesini okudunuz. Başsavcının kullandığı, 'vampirler' türünden ifadeler hukuka uygun mu sizce?

- Vural Savaş, hukuka katkıları olan, dürüstlüğüne dört dörtlük inandığım bir savcı. Ama iddianamedeki vampirler üslubunu şık bulmadım.

- Hukuka uygun buldunuz mu peki? Bir savcı, hakkında dava açtığı kişiler; ya da kurumlar hakkında hakaretimiz ifadeler kullanabilir mi?

- Kullanmaması gerekir. Yoksa savcılarının da yargılanma prosedürünü gösteren yasa maddeleri var, Vural Bey de yargılanır, ceza alır.

- Başsavcı, Fazilet Partisi hakkındaki iddianamesinde, "Bu çocukların bile malumudur, ispata gerek yoktur" tarzında bir ifade kullanıyor. Böyle bir yaklaşım hukuka uygun mudur?

- Merve olayından sonra bu iddianame aceleye getirildi Bu yüzden de hukuk literatüründe olmayan, bir hukukçunun kullanmaması gereken tabirler kullanılmış. Biraz daha sakın, sağlam delillerle, "Çocukların da malumudur" gibi cümlelere yer verilmeden; 'vampir' gibi, insanları inciten tabirler kullanılmadan hazırlanabildi bu iddianame.

- Başsavcı, Fazilet İddianamesinde neden böyle şiddetli; hatta irkiltici bir ifade kullanıyor?

- Vural Bey de insan. Onların yayınlarında, ne karısı kaldı ne sülalesi. Bu camiadan her gün ne tehditler alıyordur. Biliyorsunuz, bu ülkede çok dürüst olan Ankara Cumhuriyet Savcısı Doğan Öz öldürüldü geçmişte. Katilleri şimdi işadamı oldular, parlamentodalar.

- Sizce, Türkiye'de hukuk siyasallaştı mı? Siyasi konjonktür hukukçuları etkiliyor mu?

- Etkiliyor. Tayin-terfilerden tutun, geleceğe bakışlarım dahi etkiliyor. Hukuk bence çok siyasileşmiş durumda. Emniyet Genel müdürlüğüne gidin. Sayın Bilican, hangi ildeki emniyet müdürünün hangi partinin yandaşı olduğunu bilir ve ona göre davranır. Kendi içlerinde de kadrolaşmıştır bunlar. Bir zamanlar Ünal Erkan, Mehmer Ağar, Necdet Menzir grupları vardı.

Şimdi, 'Hasan Özdemir grubu var' diyorlar. Devletin kilit noktalarındakilerin belli bir siyasi partiye bağlılığı var.

- Siz savcılık yaparken hiç siyasi baskılarla karşılaştınız mı?

- Siyasi baskı yaşamayan savcı olmaz. 1980 sonrası sıkıyönetim zamanında Balıkesir Bigadiç'te savcıydım. Şeriatçıların örgütlendiği Çömlekçi Köyü'ne baskın yaptım ve Süleymanlılar tarikatından 40 kişiyi kasetleriyle topladım. Liderleri Harun Reşit'in Hollanda'daki adresini de tespit ettim. Ama bana Bölge Komutanlığımdan, **'Bu senin boyunu aşan olay. Burnunu fazla sokma'** diye baskı geldi. Siyasal derken, işte bu da bir baskı.

- Peki, rüşvet teklif eden oldu mu hiç?

- Oldu. Adana Bahçe ilçesi savcısırken, Maraş olaylarından sonra jandarmayla birlikte yol araması yapıyordum; bir Mercedes arabada, 80 kilo eroin yakaladık. Arabada iki kişiydiler. Bahçe'de ağır ceza olmadığı için Osmaniye'de yargılanacaklardı. Ancak tahkikatı ben yapıyorum; adamları gözaltına aldım. Ertesi akşam, evde ailece yemek yerken kapı çalındı; içi para dolu bir bond çantayla İstanbul'dan bir avukat sınıf arkadaşım çıkageldi. **'Mercedes'in sahibini; yani şoförü bırak. Ona, yolda tesadüfen binmiş muamelesi yap; para senin olsun'** dedi. Gerekeni söyledik, adamları da tutukladık. Dosyayı Osmaniye'ye sevk ettik. Orada şoför serbest bırakıldı.

- Çanta, sahibini bulmuş.

- Osmaniye Başsavcısı İhsan Türkoğlu, **'Yeğenim'** diye telefon etti; **'Sen orada onurlu davrandın; ama burada iş başka türlü yürüdü gitti, adamı bıraktılar'** dedi.

- Türkiye'de hukuk sisteminde rüşvet olaylarına rastlanıyor ve bunlar bazen yargıya da intikal ediyor. Nedir rüşvetin boyutları?

- Rüşvetin belgesi olmaz ki. Görünen gene, buzdağının üstündeki kısmı. Rüşvet, büyük davalarda dönüyor. Ama gene de rüşvet mekanizması açısından, **'Adalet Bakanlığı; bir İçişleri, Milli Eğitim'e göre en az bozulmuş kurumdur'** diyebiliriz.

- Siz Sağmalcılar hapisanesinde savcılık yaptınız. Türkiye'de hapisanelerin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Cezaevleri bir ülkenin aynasıdır. Şu anda cezaevleri çok kötü karışıyor; yeniden kan dökülecek. Cezaevleri, bakanlıktan gelen tamimlerle yönetilir. **'O yasak, bu yasak'** derken insanlar patlıyor, birbirlerini doğramaya başlıyor, kan gövdeyi götürüyor. İnsanlar sadece devlete değil, insanlığa da düşman oluyor.

- Her şeyin yasak olduğunu söylüyorsunuz; ama bazıları için durum böyle değil. Bazı hapisanelerde mafyanın, neredeyse yönetime ele geçirdiği son zamanlarda ortaya çıktı. Nasıl oluyor da devletin hapisanesi mafya üyelerinin çiftliğine dönebiliyor?

- Babalar için yasak yok. Gariban ise sürünüyor. Her şey, tamimlere göre yasak; ama esrar eroin, silah, cep telefonu giriyor. Parası olana, içeride çeteyi ayakta tutana cezaevinde özgürlük var. Adam cezaevinde yönetimi ve koğuştakileri doyuruyor.

- Siz Anadolu kentlerinde de savcılık yaptınız. Anadolu'da savcılık yapmak zor mu?

- Tabii zor. Büyük şehirde daha gözden uzak oluyorsun. Anadolu'da iki etkili adam vardır. Savcı ve kaymakam. Onlar itişirken, olan alttakilere olur. Başımдан geçti. Adamı nezarete alıyorlar Ben telefon ediyorum; **"Adamı bırakın"** diye. Biraz sonra yakınlarından telefon geliyor, **'gene içeri alındı'** diye. Polisi arıyorum, **"Yahu serbest bırakın"** dedim. **'Kaymakam emir verdi, gene aldık'** diyorlar. Tabii kaymakam zabitanın sicil amiri olduğu için polis; **'sicilimi bozar'** diye kaymakamdan korkuyor.

- Bu, bir davayı nasıl etkiliyor?

- Adalet sağlanamıyor işte. Sicil amiri sıfatıyla idare; yani yürütme, tahkikatları istediği gibi yönlendiriyor. Bir savcuyu, bir mahkemeyi ürkütme için sanığın bakan kardeşi, milletvekili yakını olması yetiyor. Savcı, yetkilerini kullanmaktan korkuyor; çünkü savcı da, hâkim de sahipsiz. Akıbetini bilemiyor. **Sonuçta bu ülkede çok şey, yapanın yanına kâr kalıyor. Bu ülkede hukuk yoksulun, garibanın hukuku olmaktan çıkarıldı; hâkim sınıfların hukuku durumuna getirildi.** Bu yüzden de Türkiye'de bir hukuk terörü var!

- Nasıl yani?

- Herkes kafasına göre uyguluyor kanunları. Hâlbuki bir hukuk devleti olabilmek için orada hukukun herkese eşit ve objektif işlemesi lazımdır. Bakın, **Türkiye'nin yarısı asker kaçağı. Güneydoğu'da bir tane varlıklı aile çocuğunun şehit olduğunu okudunuz mu?** Bir şekilde askere göndermiyor

- Kanunların gücü, bazı insanlara yetmiyor mu?

- Kanunlar insanlara eşit uygulanmıyor. Askerlik şubesi yazıyor, polis hasıraltı ediyor. Nasıl bir iştir bu. Hep gariban ölüyor. Her köyden beş-altı tabut çıktı. Bakın bu ülkede Susurluk gibi bir olay bile zamanaşımı süresinden sonra çözülecek. Uğur Mumcu'nun katilleri de 20 sene dolduğunda bulunacak. Türkiye'de işler böyle hallediliyor çünkü. Dava zamanaşımına giriyor; sonra failler ortaya çıkıyor. Yargılasan da onlara ceza veremiyorsun artık. Bir sürü fail var, Meclis'te şimdi. Cinayetten yargılanmış, mahkûm olmuş katiller var, afla çıkmış insanlar var; cinayetten sanık olarak halen yargılanan var. Yeni milletvekili seçilen birinin ağır ceza-daki dosyası çelik kasadan çalınmış. Böyle hukuk sistemi mi olur?

(İKTİBAS / MAYIS-HAZİRAN 1999/81-83)